

cum indice conferre possit. In laboratorio sit mensa munda, in quam penidium disponatur, rotule, morsuli, & alia ejusdem generis. Deinde alia mensa ad herbas necessaria est, nec sunt in terram projicienda; quod quidam faciunt, ne vel pedibus conculcentur, vel à canibus commingantur. Est & mensa opus, supra quam herba destillanda cultris feriantur, reliquas omitto.

DE FORMIS.

CAP. LIV.

FORMÆ variæ sunt: alia ad animalia ex saccharo effingenda, quarum alia simplices sunt, alia duabus constant partibus, quæ imposita massa claudantur, & quod supervacaneum est, exprimunt: alia ad marcipanes: alia ad trochiscos ex metallo: alia ad ceram sigillatorem, &c.

DE FINE MEDICAMENTORUM.

CAP. LV.

CAUSA efficiente expedita, ad finalem nobis perveniendum est. Est etenim certus medicamentorum finis, ut conferant vel ad necessitatem, vel ad ornatum: ad necessitatem quidem, ut sanitas vel constans conservetur, vel lapsa insensibiliter præservetur, vel sensibilibus lapsa restitatur. Ad ornatum verò, ut pulchritudo scilicet constans conservetur, vel destructa reficiatur. Quæ sanitatem conservant medicamenta, ejus naturæ similia esse debent, quæ conservanda est. Similia autem sunt temperata, quæ neque temperiem, neque compositionem, neque unionem immutant, cujusmodi sunt, quæ Medicis res non-naturales appellantur. Quæ verò præservant corpus

A medicamenta, ea partim similia, partim contraria esse decet. Præservatur namque corpus partim conservando id, quod nondum est amissum, similibus: partim curando, quod est ablatum, contrariis. Verùm cum nostrum institutum hoc loco non sit differere de medicamentis sanitatem conservantibus, & præservantibus, (de his enim in nostra medicina syntaxi copiosè tractatum est) de iis tantum, quæ sanitatem sensibilibus lapsam, sive intemperatura, sive mala compositio, sive unitas fuerit soluta, restitunt, agendum est. Sicut itaque, quæ sanitatem restitunt, medicamenta morbo contraria. Contraria enim contrariorum sunt remedia. Si quidem calida frigidis, frigida calidis, humida siccis, sicca humidis & putridis conferant morbis. Sic quoque quæ aperiunt medicamenta, obstructis: quæ densant, rarefactis, quæ rarefaciunt, densatis, quæ dilatant, astrictis, quæ astringunt, dilatatis auxiliantur: quæ detergunt, fordidis, quæ replent, cavis: quæ cicatricem inducunt, planis modentur ulceribus: item quæ attenuant, humoribus crassis, quæ incrassant, tenuibus, quæ incidunt, lentis, quæ abstergunt, viscosis, quæ evacuant, plenitudini, quæ purgant, cacochymia sunt utilia. Quæ verò medicamenta sunt calida, frigida, humida, sicca: item quæ aperiunt, claudunt, astringunt, consolidant, attenuant, incrassant, incidentia, abstergentia, & cætera, quæ tertiis agunt qualitatibus, (inter quæ ornata quoque comprehendimus) libro secundo sufficienter dictum est, ut pluribus, de his differere sit supervacaneum. Porro quantum unumquodque horum immutare debeat, & quando, & ubi, indicabit id nobis tam morbi quantitas, tum tempus & locus. Sed cum hæc ad praxim potius quam ad medicamentorum tractationem pertineant, hic de medicamentorum causis finem faciemus.

FINIS LIBRI TERTII.

ANTIDOTARII GENERALIS LIBER IV.

DE MEDICAMENTORUM ACCIDENTIBUS.

CAP. I.

ACTENUS qua fieri potuit brevitate medicamentorum causas expeditimus, ut jam nihil aliud restare videatur, quam ut eorum accidentia paucis discutiamus. Hic autem acci-

dentia vocantur, non ut in physicis, quæcunque præter subjecti corruptionem adesse vel abesse possunt, sed ea solum, quæ cum effectus sint effectus, sub nullo causarum ordine continentur. Ex his enim, quæ supra descripsimus, multa sunt, quæ ad accidentium classes referuntur, causarum tamen etiam rationem obtinent. Id in primis & secundis medicamentorum qualitatibus animadvertere licet. Quamvis enim substantiarum, quibus insunt, effectus existant, causæ tamen etiam sunt aliorum effectuum,

effectuum, quos libro secundo, quantum tu-
lit ipsa breuitas, exposuimus. Sunt hæc igitur
accidentia, de quibus hoc libro sumus a-
cturi: ex qualitatibus quidem color, odor, sa-
por, & consistentia: ex quantitate pondus &
mensura, valor seu taxatio, & medicamentorum
penuria seu defectus, & convenientium
substitutio, quæ ἀνομοιογενεῖα vocant. Ex loci
serie, collectio & repositio: ex tempore, col-
lectio & duratio: ex situ, ordo & dispositio.
Cum hæc itaque Medicis negligenda non sint,
de his aliquid etiam scribendum est, ne quid
huic Antidotario deesse videatur. Ad quid
autem horum observatio conferat, satis ex eorum
descriptione patebit. Rem igitur à coloribus
exordiemur.

DE MEDICAMEN-
torum coloribus.

CAP. II.

Nihil equidem suapte natura colores
efficiunt, quod ad ruerendam sanitatem, aut
depellendos morbos conducit. Non enim
medicamenta coloribus, sed tactilibus quali-
tibus humanum corpus immutant. Quæ
causa est, ut colores ad medicamentorum ac-
cidentia, non autem causas, retulerimus. Cum
tamen ægrotantibus non his solum inservien-
dum sit, quæ sanitatem pollicentur, sed eorum
etiam desiderio sæpè satisfaciendum: in hoc
certè plurimum intentos decet esse Medicos,
ut, quoad ejus fieri potest, medicamenti color
inducatur, qui gratus sit ægrotantibus, vel quo
saltem non offendantur. Fit enim sæpenumè-
rò, ut vel solus color nauseam moueat, quod
omni ratione præcauendum est, ne vel ægro-
tans medicamentum non exipiat, vel non re-
tineat assumptum. Variis autem modis medi-
camenta colore magis grata redduntur. Aut
enim lotione sordet, & ea, quæ colorem ma-
gis ingratum efficiunt, abstergimus: aut ali-
quorum inmixtione color medicamenti in-
ducitur, qui sit ægrotantibus acceptior. Co-
ctura demique medicamentorum colores im-
mutantur. Quædam enim igne magis albe-
scent, quædam fulva, vel rufa fiunt, tandem-
que nigerrima, de quibus supra capite de co-
loratione satis actum est, ut ea de re non sit
rursus instituenda tractatio. Ceterùm id
hoc in loco maxime videtur esse discutiend-
um, ut Studiosi colorum differentias, & na-
turam intelligant. Non enim negligendum
est, quod à coloribus sumitur iudicium ad di-
gnoscentia medicamenta, quæ nimirum sin-
cera sint, & quæ vel tempore vitata, vel ho-
minum dohis adulterata esse conspiciantur.
Differentias itaque Philosophi duas colori-
bus attribuerunt, ut simplicissimi colores exi-
stant albus & niger. Horum enim tempera-
tura varios nasci colores existimant. Quod

A autem Medici sola medicatione contenti non
sint, sed quæcumque contemplantur, ad
usum referant, non est ut hic subtilius colorum
causas investigemus: id nimirum Medico
satis fuerit, si colores oblatos ipso visu dis-
cernere possit: quod certè magis usu, & con-
spectione frequenti, quam rationis discursu,
vel philosophica disputatione consequimur.
Non enim qui nunquam oculos aperuerit,
quid vel viride sit, vel caruleum, intelligit.
B Tanta quoque est colorum varietas, ut pro-
priis nominibus describi non possint, sed ab
ipsis rebus coloratis sumendæ sint denomi-
nationes. Herbaceus enim color, aut croceus,
nominatur non is solum, qui croco, vel her-
bis mæret, sed quicumque vel crocum, vel
herbas referunt. Cum itaque tot tamque va-
rii colores Medicis simplicia perquirentibus
offerantur, id certè fuerit merito consulti-
mum, ut certis à differentis distinguantur,
ne quos confusio pariat errores. Sic ergo co-
lorum genera constituere licet, album, ni-
gram, viridem, flavum, rubrum, & purpu-
reum. Tot enim colores maxime conspiciuntur,
ad quos reliqui omnes reduci possunt.
Etsi verò pallidum, & rufam addunt aliqui:
cum tamen color pallidus sub albo, rufusque
sub rubro comprehendi possit, non videntur
hi ab aliis esse distinguendi. Quod ad reli-
quos autem colores attinet, quorum infinitus
pene numerus est, tales existunt, ut non
propriis differentis à se invicem, & modò
descriptis, sed secundum magis & minus so-
lum discrepent, quæ nimirum varietas visu
melius discernitur, quam verbis describi pos-
sit. Porro non ad dignoscenda solum simpli-
cia, sed ad eorum præparationem colores à
Medicis observantur. Coctura siquidem (ut
suprà de medicamentorum coloratione di-
ctum est) varios nascuntur medicamenta
colores. Utrum verò medicamentorum vi-
res ab ipsis eorum coloribus investigari pos-
sint, quæsitum est à multis. Cum enim color
hominum naturas ostendat, ut qui cæteris
nigriores existunt, temperamento sint eò
quoque calidiori: videtur eadem etiam medi-
camentorum esse ratio, ut quæ sunt alba,
refrigerandi vim habeant, nigra verò calefa-
ciendi. Sed cum contrarium in plurimis a-
nimadvertatur, non licet in rebus adeò du-
biis generalia constituere præcepta. Fortè ta-
men hæc ratione compositorum vires ex co-
loribus agnosci possunt, ut unguenta lacteo
colore ob cerussam refrigerandi facultatem
habere colligas: vitidia verò emplastra deter-
gendi, quod eum ab æruginè colorem maxi-
mè recipiant. Verùm (ut dictum est) incer-
tum existit de hisce iudicium, quod non
una sit ratio, qua medicamenti
colores inducun-
tur.

DE MEDICAMEN-
torum odoribus.

CAP. III.

SI colorum in medicamentis habenda sit ratio, certe nec odores negligendi fuerint. Non enim graviter olentia cerebro solum offensa sunt, stomachumque saepe numero subvertunt, & syncopen etiam interdum inferunt, cum bene olentia spiritus animales, & vitales reficiant, naturæ nimirum acceptilima. Quæ causa est, ut non assumentis modo, sed extrinsecus admoventis ea subinde miscantur, quæ grato prædita sunt odore, de quibus supra satis actum est in medicamentorum præparationibus. Cæterum ut à se invicem simplicia dignoscantur, ut etiam quæ proba sunt, à vitatis discerni possint, odores observari debent. Sunt enim, quæ cum eodem colore prædita sunt, non visu, sed olfactu dijudicantur. Varia quoque ratione medicamentorum colores ementuntur, qui nempe fuscis odoribus deprehenditur: cum non sit perpetuo tutum, ut gustu medicamenta probentur.

Porro quod ad medicamentorum vires attinet, eæ melius olfactu, quam visu dignoscuntur. Naturæ siquidem accepta sunt, quæ gratum spirant odorem, ut eadem cerebrum, cor, & stomachum roborent. Quæ vero graviter olent, vires habent naturæ contrarias, ut modo dictum est: estis quædam (ut castorium) fetidissima, naturæ non sunt inimica. Quod autem odorum differentia nec nominibus distinctæ sunt, nec commode verbis describi possunt, dulcium est & difficile, quod ab odoribus sumitur iudicium, ad exquirendas medicamentorum facultates. Ab ipsis equidem saporibus odorum denominationes mutantur, ut odores vel acerbis, vel austeris, vel dulces existant, atque adeo tot sint odorum, quot saporum differentia. Nequaquam tamen eadem est odorum natura, quæ & saporum, ut iisdem nominibus participare debeant. Quis enim salsedinem, quis amarorem unquam odorando percepit? At si tamen id ita intelligendum esse velis, ut rerum salutarum, acrium, vel amararum odores is vocibus ideo nuncupentur, non quod vel salsi, vel amari sint, sed quod earum rerum odores existant, nil equidem morer, si res ita se habet: verum longè diversum animadvertere licet, cum amara sit majorana, libanotis, hyssopus, & absinthium, amara item sit cicuta, cum horum tamen odores sint multo diversissimi. Consultissimum itaque fuerit, ut singulorum simplicium odores diligenter observentur. Hæc autem olfacientibus occurrunt maximè, pueris etiam notissima, ut vel grati, vel ingrati sint odores. An verò vel acutus odor sit, vel obtusus, non facile quisvis discer-

ere possit. Acutus nimirum odor est, qui cito cerebrum ferit, eò facile tenui substantia penetrans. Obtusus verò cerebrum quidem attingit, sed non id irritat. Frigiditatis hic index est, ille verò caloris: intermedii mediam quoque rerum temperaturam indicant, ut quæ suavem spirant odorem, calore sint prædita temperato. Non qui tamen gratus est odor, idem ob id suavis existit, cum plurima, quæ suapte natura bene olent, multis adversa sunt. Multi namque moschi offenduntur odore, qui tamen inter ceteros merito censetur esse gratissimus. Causa nimirum hæc fuerit, quod subtilissimè fragret, ut cerebrum calidius, tenuisque spiritus nimis conturbet. Quæ verò grata sunt olfacientibus, & ita quidem, ut levi quadam dulcedine cerebrum oblectent, nulloque vigoris excessu molesta sint, hæc imprimè suavia nominantur, quod omnibus arideant. Talia sunt rosæ, viola maritima, verba-
sculum, & similia, quæ nec quantitate, nec diu olfaciendo fastidium pariunt. A pingui-
bus & maximè calefactis odor emanat, quem fortè non absurdè vocaverit aliquis exhalationem, quod adeo crassus aliquando sit, ut effumare conspiciatur. Sunt, qui panis recentis olfactu vitam ad aliquos dies protraxerint. Nemo certe nutriendi vim odoribus adscripserit, nisi fortè odoris nomine res odorata intelligantur, non quidem unde prodit, sed quibus inest odor. Quæ enim sicut olfactu percipiuntur, sit, ut inter odores numerentur. Odor itaque è pinguibus promanans, et si suapte natura nec ingratus est, nec vigoris excessu vellicat, non ideo tamen suavis est nominandus, cum solis esurientibus, nec iis quidem omnibus arideat. Hic etiam temperatus est, & inter suavem & obtusum continetur. E putridis rebus, & acidis odores quoque varii prodeunt, qui suas pro rebus subiectis differentias sortiuntur. Alia quoque sunt odorum genera, quorum descriptiones ex natura saporum desumendæ sunt. De his ergo non est ut agamus amplius, cum ex sequenti capite, si quid in his desideretur, sumi possit.

DE MEDICAMEN-
torum saporibus.

CAP. IV.

SAPORES non ad alimentorum gratiam solummodo requiruntur, sed Medicis eo quoque nomine diligenter observandi sunt, ut & medicamenta dignoscantur, & medicamenta, quæ assumentis præscribuntur, gratiora sint ægrotantibus. Non enim satis est, si medicamentum vires, quas oporteat, habuerit, sed in id intentum esse decet, ut id finem suum assequatur. Cum itaque multa sint, quibus medicamentorum actio vel inhibetur, vel adjuvatur, eorum quoque ratio medi-

medicinam fisturis habenda est. Non ejus er-
goparvi refert, quo sint medicamenta sapore,
si vel assumenda, vel ori admovenda sint. Ven-
tricularum enim si quid aspernetur, id protinus
evomere contendit: quæ verò grata sunt, ea
suo continent amplexu.

CÆTERUM qua ratione grati saporibus
medicamentis inducendi sint, supra suo loco
dictum est, ut ea tractatio nunc non videatur
esse repetenda. Quoniam verò saporibus ad di-
gnoscenda medicamenta, & eorum examen
exequendum, certius præbent judicium, quàm
vel colores, vel odores, ob id eorum differenti-
as Medici diligentiam quoque majori descri-
pserunt, & hoc eò maxime, quòd gustus reli-
quis sensibus medicamentorum vires mani-
festius edoceat. Cum itaque saporum discrimi-
na vel pueris etiam notissima sint, & propriis
distincta nominibus, non abs re fuerit, si pau-
cis ea, quæ notata digna esse videntur, expo-
namus. Tres ergo saporum gradus à Medicis
constituuntur, quorum primus eos continet
saporibus, qui è tenui substantia promanant: al-
ter eorum est, quos crassa teneraque substan-
tia producit: tertius odor saporibus comprehen-
dit, quibus natura quodammodo media est in-
ter tenuem & crassum. Saporum tenuissimus
acer est, hinc acidus, cui proximus est pinguis.
Terrestrium verò crassissimus est acerbus. quem
ceteri duo subsequuntur, amarus & insipi-
dus. At saluus, austerus & dulcis, partim crassi,
partimque tenues esse censentur. Ut autem
saporum natura melius intelligatur, duo sunt
in his consideranda: materia nimirum (quæ
Medicis substantia nominatur) & forma: de
quibus aliquid in præsentiarum agemus. Ad
formam primæ qualitates, maxime verò calor
& frigus referuntur, quarum ratione sapo-
res etiam à se invicem distinguuntur, ut pau-
lo post edocebimus. Hæc verò forma in subje-
ctis consistit, inter se plurimum quoque diffe-
rentibus. Tres enim (ut modò dictum est) ma-
terie respectu saporum gradus existunt, & in
unoquoque gradu tria quoque saporum dis-
crimina hæc animadvertere. Substantiarum
itaque respectu saporibus ita distinguuntur, ut
qui in tenui materia consistunt, ignem, aut
aërem: qui verò in crassa, terram & aquam re-
ferant: qui medium in hisce locum obtinent,
eorum, qui prima classe continentur, subtilif-
simarum partium est acer, ut & substantiæ, & F
virium respectu (de quibus infra dicitur) i-
gneus merito sit nominandus: est enim adeò
subtili substantia, ut & linguam quovis sapo-
re vehementius feriat, & in abditissimas cor-
poris partes magna vi penetret. Acidus enim
sapor partium tenuitate linguam pungit, par-
tesque, quas contigerit, facillimè permeat,
nullo tamen caloris adjumento, cum (ut in-
fra dicitur) frigida sint acida, quo nimirum ab
pinguis acerbis differunt. Pinguis autem sapor tenui
quidem substantia est, quæ tamen non sicca,

sed humida sit: quæ videlicet causa est, ut non
aque, ut acida, penetret, cumque calorem se-
quatur temperatum, linguam magis oblinat
ac demulcet, quàm aliqua ferat acrimonia.

Proximus pingui dulcis est, ut qui gustum
non modo non offendat, sed sua voluptate
potius oblectet. In hoc verò differunt, quòd
humiditas dulcium sit aquea, sed pinguium
aërea: quò fit, ut non sapor pinguis, sed dulcis
ad median saporum classem referatur. A-

quea quoque saporibus austeris humiditas
inest, nullo contemperata calore: quò fit,
ut hi saporibus crudi nominentur, quòd in fru-
ctibus immaturis maxime percipiuntur. Cæte-
rum partes etiam terrenas quadantenus ob-
tinent, cum linguam asperitate quadam con-
trahant. Saluus autem sapor aquea simul & Saluus.

terrena constat substantia. Linguam enim
non caloris acrimonia, sed substantiæ aspe-
ritate mordicat, radique siccando: non nihil
tamen humiditatis obtinet, quæ gustum quo-
dammodo diffundit, ut saluus sapor inter dul-
cem & amarum substantiæ mediis existat.
Aqueus enim magis quàm amarus est, & ter-
renus magis quàm dulcis: quò fit, ut nec a-
que gratus sit, ut dulcis: nec ingratus adeò, ut
amarus.

INTER saporibus insipidus etiam numera-
tur, etsi saporibus privatio magis est, quàm sa-
por: ob id nimirum, quòd inter saporibus dif-
ferentias plurimum occurrat. Neque verò
simplex est saporibus privatio. Gustum enim
exigua quadam ratione afficit, quæ non adeò
tamen evidens est, ut alia saporibus differen-
tia. Cæterum quòd saporibus hic non terrenis
solum, sed aqueis etiam maxime rebus inest,
ejus natura non ita facile describi potest. Qui-
busdam enim terrenis esse videtur, cum exi-
stiment alii, non terrenam hanc esse vim, sed a-
queam: quòd equidem magis est rationi con-
sentaneum. Nihil enim est, quòd magis quàm
aqua saporibus obtundat, & si forte terrena
quæpiam saporibus sint insipido, non id terre-
nis, sed aqueis partibus fuerit adscribendum:
siquidem ignis & terra, ut extrema sunt
elementa, vires quoque præ cæteris obtinent
magis conspicuas, & quæ sensus nostros non
leviter afficiant. Ne tamen à viris certè gra-
vissimis constitutos saporibus ordines immutaf-
se videremur, saporibus hunc inter eos re-
duximus, quorum terrena censetur esse sub-
stantia: licet id quoque paucis annotaverimus,
quòd hanc impugnare possit opinionem, eo
solum nomine, ut studiosi, quam vellent,
sententiam sequerentur, & vel ad terrenos sa-
poribus hunc referrent, vel ei saluum substitue-
rent, quem etiam Galenus terrenum vocat: eum
videlicet libro 4. de Simplicium medicamen-
torum facultatibus amaro conferens. Ama-
rus autem saporibus citra controversiam in ter-
rena substantia consistere creditur. Licet enim
manifesta pollicat incidendi facultate, ut Ga-

Saporum
gradus.

Acer. saporibus partium est acer, ut & substantiæ, & F
virium respectu (de quibus infra dicitur) i-
gneus merito sit nominandus: est enim adeò
subtili substantia, ut & linguam quovis sapo-
re vehementius feriat, & in abditissimas cor-
poris partes magna vi penetret. Acidus enim
sapor partium tenuitate linguam pungit, par-
tesque, quas contigerit, facillimè permeat,
nullo tamen caloris adjumento, cum (ut in-
fra dicitur) frigida sint acida, quo nimirum ab
pinguis acerbis differunt. Pinguis autem sapor tenui
quidem substantia est, quæ tamen non sicca,

lenus amara dulcibus tenuiora censuerit esse: substantia tamen, cui vis hæc inest, terrestris existit, quam calor & adulescit & extenuavit: quæ causa nimirum est, ut amara gustui sicut adversissima, linguamque non feriant modo, velut æria, sed radant etiam, ac mordicent. Acerbi denique saporis & viribus & substantia maxime terrestris existunt. Linguam enim asperitate quam molestissima coarctant & constringunt. Hæc sunt, quæ nobis de materia saporum exponenda esse videbantur.

Acerbus.

*Alia saporū
divisio.*

По рѣко secundum formam saporis etiam distinguuntur: tribus nimirum gradibus, quorum primus calidos, alter frigidus, tertius eos continet saporis, qui viribus utrisque quadam temperatura participant. Saporum itaque calidissimus acer est, hinc amarus, deinde salus. Frigidissimus vero est acerbus, quem alii duo subsequuntur, austerus & acidus. Dulcis autem, pinguis & insipidus, calore & frigore quodammodo temperati sunt, ea tamen ratione, ut ad calorem dulcis & pinguis; ad frigiditatem insipidus magis deflectat.

*Saporum
generatio.*

СѢТЯРУМ quod ad saporum naturam & vires intelligendas, causarum expositione, qua videlicet ex se invicem ratione saporis generentur, non parum conducit, ea de re paucis aliquid etiam ostendemus. Quæcumque saporem obtinent, ex quatuor elementis composita sunt. Pro varia ergo colorum mixtione, varii saporum differentie oriuntur. Posita itaque materia (quæ terrenum quidpiam existat, nullo quidem præditum sapore, sed quod quosvis suscipere possit) calor, frigus & humiditas suas ita vires exerunt, ut frigore citra humiditatem acerbus sapor nascatur, quem Galenus seu reliquorum materiam proponit libro supra citato, saporum generationem expositorum. Si vero frigiditas terrenum id elaborat, humiditatis admixtione, saporem profert austerum, acidum & insipidum; hoc tamen discrimine, ut si vincat humiditas, & terrenas partes, & frigiditatem, sapor nascatur insipidus: si partes sint aquæ & terræ portiones, ut frigiditas non obtusa humore, suas in subjectam materiam vires exerat, austerus prodit sapor, vel acidus: hic quidem, si humiditas fuerit ærea; ille vero, si crassa fuerit, & aquea. Calore cruda maturefcunt. At varia est caloris operatio. Nam vel coquit, vel si modum excedat, etiam adurit. Quamobrem si calor materiam offendat, multa solum humiditate, dulcem producit saporem, aut pinguem: hunc, si fuerit humiditas ærea; illum vero, si aquea fuerit. At calor, si terrenas partes adusserit, salum generat, aut amarum. Salsus equidem sit, si partes adustæ aqueo humore quodammodo temperentur, quod in amaro sapore non contingit. Denique, si calor terrenum id subjectum tenui temperatum humiditate non quidem adusserit, sed ita & ex-

A tenuarit, & calefecerit, ut & ejus tenuissima sit substantia, & caloris vires in ea summe conspiciantur, sapor acris emanat. Hæc itaque dicta sunt de saporum causis, & eorumdem generatione.

Quis vero sit eorum usus, nondum satis expositorum est, ut id nobis sit nunc etiam paucis discutendum. Ad discernenda medicamenta, & eorum examen exequendum, saporis Medicis observandos esse, jam dictum est. Ad gratiam medicamentis conciliandam, varia quoque est saporum preparatio, de qua non est ut quequam scribamus amplius. Ut autem medicamentorum vires expiscemur, hic maximus est saporum usus.

Hinc enim iudicium desumitur nec difficile, nec incertum, quibus videlicet viribus polleant medicamenta. Cum enim pro varia primarum qualitatum mixtione, saporum differentia nascantur (ut modo satis aperte docuimus) rationi certe consentaneum est, certis polleat viribus saporis unosquosque. Licet autem hoc libro nobis nequaquam sit propositum, ut medicamentorum vires ostendamus; (id siquidem libro secundo satis, ut arbitror, aperte discussum est) hoc ipsum tamen saporum tractatio possit, ut hic eorum usus etiam exponatur. Ceterum quod superioribus libris medicamentorum causas edocuerimus, & liber hic dicatus sit accidentibus, ea solum de saporibus describenda sunt, quorum respectu saporis non causa sunt, sed accidentia. Quamvis itaque de saporum viribus hic aliqua proponamus, ea tamen ita sunt intelligenda, non quod saporis talia quepiam efficiant, sed quod earum virium indices existant. Quamobrem cum acris & acida tenuium partium esse dixerimus, constat his inesse vires, ut viscerum obstructions solvere possint. Quod vero pinguem inter eos retulerimus, quorum tenuis est substantia, vis hæc ei merito quoque videtur esse tribuenda. Verum quæ pinguis sunt, adeo non incidere novimus, ut viscera potius offerant, quam eorum tollant obstructions. Id ergo fuerit hæc in parte diligenter observandum, quam videlicet ob causam pinguis inter tenues, & amarus inter crassos saporis reducatur. cum hoc ad solvendas viscerum obstructions etiam utamur; at illo minime. Causa proculdubio fuerit hæc, quod licet pinguis sapor minus terrena consistat substantia, quam sapor amarus, calorem tamen tantum non habeat, ut in aditas corporis partes æquæ ac amarus deduci possit. Hanc questionem multis utrinque rationibus discutere possemus, nisi servanda brevis id ipsum hoc in loco dissuaderet. Porro vires attenuantur supra libro secundo descripsimus; proprio nimirum capite: sigillatim vero, cum de his ageremus, quæ mentes moveant; de diureticis item & discutientibus.

B

C

D

E

F

Contrarias

Contrarias attenuantibus vires habent, quicunque saporis in crassa subsistunt materia. Nam vel incrassant, vel adstringunt: indurant autem & insipidus: adstringunt vehementer quidem acerbis, & leviter salis & austerris. De incrassantibus & indurantibus supra propriis actum est capitibus. Adstringentium vires capite repellentibus dicato sunt exposita. Pinguium vires emplastice sunt, quas suo quoque capite discutimus. Ad nutriendum vero pingua maxime conducunt, quæ tamen facultas ad victus rationem refertur, ut ea nobis in hoc Antidotario non fuerit exponenda. Denique cum laxant & rarefaciant dulcia, satis eorum vires supra descriptæ sunt. Alias medicamentorum facultates libro jam aliquoties citato exposuimus, additis etiam earum notis à saporibus desumptis, ut nunc pluribus de iis agendum non sit. Hæc saltem paucis in hunc locum referre volumus, ut hic saporum usus studiosis esset manifestior. Licet enim saporis inter accidentia numerentur, nec propriis viribus morbos oppugnent, Medicis tamen in id plurimum conducunt, quod (ut modo demonstravimus) virium in medicamentis exquirendarum indices existant.

DE TACTILIBUS
qualitatibus.

C A P. V.

DE primis, secundis & tertiis medicamentorum qualitatibus (quas ob id tactiles appellant, quod tactu percipiuntur) supra libro secundo egimus. Eas tamen nunc ita discutimus, ut de iis agendi copiosius nobis nunc occasio non contemnenda supersit. Cum enim medicamentorum accidentia, quibus ipsa dignoscantur, aut eorum vires exponuntur, hoc merito fuerit aliquid hæc ipsa ratione tractandum: qua videlicet non causæ sunt, sed causas suis utique notis patefaciunt. Siquidem ad agnoscenda simplicia, non coloribus solum, odoribus, aut saporibus indicia sumuntur, sed ab his etiam qualitatibus, ut ab ipsa quoque forma & figura, de quibus hoc & sequenti capitibus agere constituimus. Qualitates itaque tactiles hæc sunt, caliditas, frigiditas, siccitas, & humiditas: quæ quidem primæ vocantur, quod ex eis reliquæ prodeant. Pro varia namque primarum qualitatum mixtione, variis quoque corpora differentias nascuntur: ut nimirum dura, vel mollia sint: crassa, vel tenuia: densa, vel rara: gravia, vel levia: lenta, vel frabilia: denique vel levia, vel aspera. tot enim maxime tactilium qualitatum discrimina Medicis observantur, quæ nobis sigillatim & brevibus exponenda sunt. Quod ad frigiditatem & calidita-

tem attinet, qualitates certè sunt effectus potius ipso & experientia, quam subito tactus indicio, dignoscendæ. Cum enim ceteræ qualitates actu tales existant, ut quamprimum continguntur, hoc ipso sensu semetipsas patefaciant; calor tamen & frigiditas medicamentorum tactu non prius percipiuntur, quam calore nostro fuerint in actum reducta. Siquidem potestate, non actu medicamenti dicantur inesse, nisi cum (ut modo dictum est) suos etiam exerant effectus. Non possunt ergo medicamenta qualitatibus hisce dignosci, quod (si tactum consulas) omnia pene sint eodem modo disposita, pro varia temporum constitutione. Siquidem frigida sunt non ea solum, quibus refrigerandi vis inest, sed quæ calore sunt etiam vehementissimo. Licet autem caliditate medicamenta, vel frigiditate tam demùm dignoscantur, ubi suis se viribus exererint, non ideo tamen causarum indices existunt, cum eas subsequantur: indicia verò medicamentorum usum præcedere debeant. Verum hæc forte subtilius quam res proposita postulaverit. Humiditas itaque & siccitas, cum actu, non sola potestate rebus insint, ipso statim tactu medicamentorum differentias exponunt, quibus ea inter se dignoscantur. Fit equidem interdum, ut quæ reverà sunt humida, si congelentur, tactu sicca videantur. Hoc tamen in medicamenti rarissime contingit. Quod si quando contingat, facile congelatum à sicco distinguitur. Cæterum hoc in loco humida vocantur, non (ut supra) quæ vim habent humectandi, sed quæ proprio termino contineri nequeunt: quò fit, ut vasculis excipiantur. Siquidem multa potestate sint humida, quæ sicca tamen sunt actu. Liquida igitur forsitan magis proprie nominentur. Idem quoque de siccitate iudicium esto. Multa namque liquida sunt actu, quibus exiccandi vis inest. Sicca verò dicuntur, non quæ talia sunt facultate, sed quæ proprio termino continentur. Congelata quidem proprio termino contineri videntur, quod in seipsis, non autem extrinsecus contineantur. Verum terminus hic eis proprius non est: quò fit, ut levi calore dissolvantur, atque ita quæ suapte natura consistere videbantur, subito dissolvantur. Sunt itaque sicca (certioris doctrinæ gratiâ) non ea solum, quæ si vasculis exerantur, non dissolvunt: hoc tamen pulveribus contingit, etiam siccissimis: licet quodammodo tamen consistant; sed quæ ita teaminibus obspersa madorem eis nullam conciliant. Dura sunt autem, quæ digitis pressa, non cedunt. Pulsa siquidem cedunt etiam durissima. Quam ob causam vox hæc (pressa) definitioni videretur addenda esse, ut res, quid sit, facilius intelligatur.

Quæ verò cedunt, mollia nominantur. Mollia. Verum nec id satis esse iudicaverim. Siquidem liquida digitis etiam pressa cedunt, quæ tamen mollia non sunt: nisi vox ea largius,

atque adeo improprie sumatur. Dicitur ergo A
id addi poterit, ut molle dicatur, quod di-
gitis pressum cedit, nec iis amotis denuo
Crassum. coalescit. Crassum autem vocant (*παχύμα-
ς* Græcis dictum) quod teri quidem potest,
verum difficillime. Contrarium huic, quod
Tenu. leviter in pulverem redigitur: (tenuē vo-
cant, seu *λεπτομας*.) Hæc quidem descri-
ptio duris solummodo competit corporibus.
Cum tamen hæc voces liquidis etiam attribuun-
tur, alia quoque ratione crassum & tenue
definienda sunt. Liquida namque nequa-
quam conteruntur. Quamobrem liquores
crassi nominentur, quorum guttæ consistunt:
tenues verò, quorum guttæ cito diffundun-
tur. Tenuēs etiam vocantur, qui partibus
constant subtilibus, ut quamprimum evanes-
cant. **Densum.** Densum est, quod partes ita contra-
ctas habet, ut nullo distincte sint interstitio.
Poros nominant, seu meatus, ea corporum
spaciola, quibus eorum partes à se invi-
cem fecernuntur. Quod itaque poris con-
stat magnis, aut exilibus & multis, rarum
Rarum. nominatur: densum verò, siquidem iis desti-
tuatur. Ceterum id in hisce fuerit observan-
dum, ut hoc ipsum destitui privationem de-
notet, non simplicem negationem: quod dis-
crimen è Dialecticis descendendum est, ne res non
integre intellecta confusionem & homonymiam
pariat. Novimus enim aquam poris
etiam carere, cum tamen densa non sint ap-
pellanda. Poris itaque destitui dicuntur, qui-
bus talis est substantia, ut si poros non ha-
beat, porosa tamen esse possit. Talia sunt,
quæ solidam habent substantiam. Liquida
namque poros admittere non possunt, cum
partes eorum consistere nequeant, sed in se-
ipsas subito confluant: quo fit, ut spacium
inter eas constitui non possit. Cum itaque li-
quida porosa non sint, hoc est, talia, ut po-
ros suscipere queant, nec ipsa quidem poris
propriè destitui dicuntur: quò fit, ut nec
densa nominari debeant, nisi quis improprie
vocem hanc eis attribuere velit. Possent ad
hanc rem utrinque proponi multa, quibus
ea vel confirmari sententia possit, vel impu-
gnari, quale hoc est, quod in aqua violentè
agitata conspicitur. Cum enim spumam
conscipit ex aère, qui aqua immisceatur, po-
rosa fortè judicari possit: sed subtilis hæc dis-
putatio movenda quidem hoc loco fuit, non
autem expedienda, ne constitutos brevitatis
limites egredieremur. **Grave.** Grave corpus appella-
tur, quod exigua mole magni ponderis est.
Leve. Leve, quod vice versa pondus exhibet exi-
guum, etsi mole sit amplissima. Physicis hæc
qualitates alio modo definiuntur. Gravia si-
quidem vocant, quæ deorsum vergunt: levia
verò, quæ sursum feruntur. Verum hæc descri-
ptiones licet verissimæ sint, hoc tamen loco
nihil juvant. Nullum enim nobis medicamen-
tum offertur, quod supapte natura sursum ten-

dat, sed omnia ponderis aliquid habent: quò
fit, ut hic levia vocentur, non quæ simplici-
ter talia sunt, sed quæ minus gravia cæteris exi-
sunt. Ceterum de gravitate merito fortè du-
bitare liceat, si ne tactilis qualitas, an non?
cum solo visu discerni posse videatur; nec con-
tingendo, sed sustinendo gravitatem percipia-
mur. Verum & hoc ea de causa, quam modo
exposuimus, dimittere cogimur. **Lenta.** Lenta
nominantur, quorum partes adeo glutinosæ
sunt, & ita sibi invicem adherescunt, ut nec
flexa frangantur, nec pressa dissilant. **Fria.** Fria-
bilia verò sunt hisce contraria; quæ vel digi-
tis etiam leviter compressa in pulverem statim
discerpuntur.

Poros. Poros quibusdam placet, ut liquidis,
quæ viscosa sunt, vel digitis, glutinis in-
star, implicentur, aut diducta difficulter dis-
solvantur, & in longitudinem extendantur.
Placet inquam, aliquibus, ut talia lenta
quoque nuncupentur: quod nec improba-
rum, cum parvi referat, qua voce describatur
unumquodque, modo res homonymiam non
involvantur. Lentum tamen friabili contra-
rium esse constat, ut unum debeat esse ge-
nus utrisque, nec possit extra id utralibet
pars evagari. Cum itaque friabilia solidis com-
petant, lenta quoque solida solummodo pro-
priè videntur esse nominanda. Quòd si vox
hæc adeo late patet, ut viscosa quæque com-
plectatur, atque adeo liquidis etiam conven-
iat: alia voce contrarium fuerit denominan-
dum, qua videbret ut liquotes exprimantur,
qui lenti non sunt. Duabus itaque vocibus
res etiam diversas designantibus unica con-
trariabitur: quod inconveniens facile vitabi-
bitur, si liquida viscosa, vel alia quapiam
voce, non autem lenta nuncupentur. Sed in
his diutius fortè moramur, quam deceat.
Asperum. Asperum denique dicitur, quod tactum sua
lædit inæqualitate, seu quod contactas partes
quodammodo radit & exulcerat. Quod autem
nihil ejusmodi continet, quo tactus offendatur,
leve dicitur.

Leve. Hæc sunt ferè tactuum qualitatum dif-
ferentia, quas in medicamentis vel compo-
sitis, vel simplicibus examinandis observant
Medici. Nuuc verò ut ad exquirendas me-
dicamentorum vires, ab hisce qualitatibus
indicta sumantur, nondum satis (ut existi-
mo) liquet. De primis qualitatibus hoc in-
itio hujus capituli adnotavimus, eas nempe
non subito, si tactu percipiuntur ea quibus in-
sunt subjecta, proferri, quin prius in actum
redigantur. A primis ergo qualitatibus nil
certo colligere licet, an medicamenta vel ca-
lesfaciendi, vel exiccandi, vel humectandi vi-
res habeant: cum multa potestate contrarias
habeant qualitates iis, quas actu exhibent.
Utpurimum tamen ad humectandum liqui-
dis, & ad siccandum siccis utimur, ut quando-
que tactus ipse qualitates etiam has ostendat.
Quod

Quod ad reliqua autem tactilium qualitatium differentias attinet, nullum omnino, vel certe levissimum de medicamentorum viribus iudicium subministrant. Voces equidem ipsæ rerum, quibus tribuuntur, vires denotare videntur, ut quæ crassa sunt, incrassandi vim habeant, quæ mollia, molliendi, quæ sunt aspera, tergendæ, & cætera pariter tactilium differentiarum. Verum quàm tuta sit de hisce conjectura, si noverunt, qui hæc diligentius examinaverint.

DE FORMA ET FIGURA medicamentorum.

CAP. VI.

HACTENUS eas expeditivius qualitates, quæ certis percipiuntur sensibus; visu nimirum, olfactu, gustu & tactu: nunc nobis de figura & forma medicamentorum aliquid est exponendum, quæ videlicet qualitates non duntaxat sensuum aliquo, sed pluribus percipiuntur. Visu siquidem & tactu cognoscere liceat, quæ figura sit, vel forma medicamentorum: licet hæc qualitates propria non sint horum sensuum objecta: per accidens enim, respectu nimirum coloris, formæ rerum, & figuræ conspiciuntur: & corpora non sunt figurarum, aut formarum respectu tangibilia. Cæterum hic forma non est ipsa rei per se subsistens substantia, quam supra diximus facultatem, & causam eorum effectuum esse, quos in causarum expositione supra descripsimus: sed accidens est, effectus videlicet formæ substantialis, & externa quædam species, non ratione, sed modo dictis sensibus percipienda. Verum discrimen inter formam & figuram hic observari decet. Est enim utraque species quædam externa. Differunt hæc ergo ratione, veluti superficies à toto corpore differt. Siquidem figura profunditate, non autem forma destituitur, ut plures figuræ formam efficiant, veluti totum suis constituitur partibus. Ad simplicium itaque dignotionem, figurarum & formarum discrimina sedulo sunt expendenda. Quod autem tunc sint formarum & figurarum differentia, ut paucis generibus comprehendere non possint, & hæc indistincta multitudo melius experientia & exercitio frequenti, quàm longa descriptione cognoscatur, non est ut in hisce diutius evagemur. Hoc saltem exempli loco dixisse sufficiat: in simplicibus exquirendis has maximè figuras animadverti, circulares, oblongas, varie dissectas, variis item angulis extuberantes, latas, &c. Formæ verò partibus animalium maximè describuntur, ut oculo bovis, auricula muris, canum testiculis, cauda scorpionis, hirci lingua, dente leonis, & similibus. Qui plures habere volet formarum & figurarum differentias, herbarum descriptiones consulat. Hic itaque præcipuus est usus formarum

A & figurarum, ut Medici simplicia maximè distinguant. In compositis enim rarò à forma, vel figura iudicium sumitur, quòd pro cuiuslibet artificis arbitrio, varias medicamenta formas nanciscantur, quibus suam pharmacopœi probeant industriam. Sunt autem, qui præter hanc formarum & figurarum utilitatem, aliam excogitare tentaverint, ad vires videlicet medicamentorum investigandas. In herbis enim id usuvenite contendunt, ut qui foliis consistunt, refrigerandi facultate polleant; quæ verò follicula proferant tenuissima, calefaciendi; quæ spinis & aculeis munita sint, incidendi: quæ sit, ut etiam plebeis carduus benedictus adversum lateris dolores valere putetur. De cæteris similia quoque vendicant. Verum in hisce fallacius est iudicium, quàm ut generalibus præceptis certo comprehendere possit.

DE PONDERIBUS ET mensuris medicamentorum.

CAP. VII.

ALIA series accidentium, quæ Medicis observanda veniunt, est quantitas. Hæc enim per se nihil agit, quò Medicus vel sanitatem tuæ, vel amissam evocare possit: quæ causa est, ut nec inter causas numeranda fuerit. Licet autem, ut suum medicamenta finem assequantur, certa sit quantitas constituenda, nec quidvis qualibet mensura suos exerat effectus; hoc ipsum tamen quantitati non est adscribendum, sed rebus ipsis, quæ certis quantitate comprehenduntur. Nam si rhabarbarum drachmæ unus pondere purget, dubium non est, quin duarum mensura magis sit purgatarum: nequaquam tamen hæc ipsa dosis causa purgationis statui debet, sed infra rhabarbaro facultas. Nam si duodecim exhibueris uncias, nequaquam operabuntur, nisi res ipsa, quæ tanto pondere mensuratur, eam vim habeat, quæ purgari possit. Hæc eadem ratione referatur eorum toxicitas, quæ venena quædam sola quantitate lethalia esse iudicant. Licet enim clarioris doctrinæ gratia phrasim hanc retineri posse concedamus, ut alia simpliciter, alia verò quantitate mortem inferre statuatur; nequaquam tamen hoc ita fuerit intelligendum, atque si quantitas ipsa per se lethalis existat, sed quòd id ipsum, cui quantitas adscribitur, majores habeat vires, quàm si vel dimidiam, vel decimam ejus partem exhibueris. Ut igitur medicamentorum vires certo sine contineantur, ne vel evagentur ulterius, quàm conveniat, vel scopum sibi propositum non contingant, pro variis uniuscujusque viribus certa quantitate, quæ vel pondere, vel mensura circumscriptur, exhibenda sunt. Pondera autem, quibus hodie Medici utuntur, hæc sunt:

GRANUM, *στράβαν*, minimum pondus est quo utimur. summus autem grana piperis albi, si alia pondera defint, quorum viginti scrupulum, sexaginta drachmam constituunt, atque ejus hæc est nota, G.

OBOLUS, *ὀβολός*, pendet grana decem, seu scrupulum dimidium. Sic autem scribitur, *σ*.

SCRUPULUS, *σρούλιον*, pendet obolos duos, seu grana viginti. Sic notatur *δ*.

DRACHMA, *δραχμή ἢ ἄλιον*, pendet grana sexaginta, seu scrupulos tres: & est octava pars unciae. Hujus est nota *ζ*.

Aureus Arabum & denarius Romanus pendet drachmam unam, & insuper septimam ejus partem, unde septem denarii, vel aurei constituunt unciam. Sic notatur X.

UNCIA, *ὀγκία*, duodecima pars libra, constat drachmis octo, denariis septem: talis est nota *ζ*.

SEMISS, vel semillis, id est, dimidium. sic scribitur *β*.

SESCUNCIA, seu sescunx, uncia una & semis. sic notatur *ζ j*.

SEXTANS, *δραχμία*, *ζ ij*.

QUADRANS, tres unciae. *ζ iij*. vel *qd*.

TRIENS, quatuor unciae, quarta pars assis.

QUINCUNX, unciae quinque.

SEPTUNX, unciae septem.

BES, vel besis, quasi bis triens, unciae octo.

DODRANS, unciae novem.

DEUNX, unciae undecim.

AS, vel assis, unciae duodecim seu libra.

LIBRA, *λίτρα*, duplex est: publica seu civilis, & Medicinalis. Medicinalis, quæ & Romana, & As, duodecim uncias pendet: & hæc est officinis usitata. Civilis seu publica, pendet uncias sedecim: libra autem hæc est nota *β*.

MARCA continet uncias octo, seu sedecim lotones, & his utuntur aurifabri.

ANA idem potest, quod singulorum tantundem, vel partes æquas, cujus nota est, ana.

HÆC autem sunt pondera, quibus Medici & Pharmacopœi hodie communiter utuntur, quæ his in promptu esse debent, ne deficiente uno quid Pharmacopœum remoretur.

QUOD ad mensuram attinet, sunt vel liquidorum, vel aridorum, vel herbarum, florum, radicum & legaminum.

ARIDORUM mensura est.

MANIPULUS, qui dicitur fasciculus herbarum, aut similia, qui manu comprehendi potest: sic scribitur, M.

PUGILLUS, sit digitis simul in extremitate compressis: nota ejus est, P.

LIQUIDORUM verò mensura est.

LIBRA civilis, seu publica, quæ pendet uncias sedecim.

HEMINA Italica, est dimidius sextarius Atticus, & pendet uncias mensurales novem: tantundem quoque pendet cotyla Attica. Co-

tyla Italica est libra mensuralis, seu duodecim unciae.

SEXTARIUS Atticus continet duas heminas, seu uncias decem & octo.

CHÆNIX, sextarii duo.

CHUS, chœnices duo.

CONGIUS, sive choa, sex sextarios continet.

BICONGIUS, duodecim sextarios.

TRICONGIUS, octodecim sextarios.

SED hæc de ponderibus & mensuris sufficiant.

DE VALORE, SEU TAXATIONE.

C A P. I I X.

SÆPENUMERO contingere solet, ut Pharmacopœi unum idemque medicamentum variè distrahant. Alius enim minori, alius majori precio rem suam venditat: unde civis multoties decipiuntur. Interdum etiam accidit, ut in conferendis receptis precii rationem non habeant Medici, agrotantiumque fortunas minimè perpendant, sed potius summa egestate præditis medicamenta ordinent preciosiora: quæ cum persolvere nequeant, negligere tandem cogantur. Quare ut aliquid etiam de medicinarum taxatione, & quidem præcipuarum fere Germaniæ officinarum, nostro tempore communi (non enim omnibus in locis observari solet) in medium afferamus, opera precium esse videtur. Taxationem itaque hoc in loco nihil aliud esse dicimus, quàm medicinarum secundum precium æstimationem. Precium autem esse monetam seu pecuniam, quæ pro re empta datur. Verum cum hæc pro varia dominiorum ratione variet, vulgari nostra moneta (cujus denarii decem, vulgò *flayen* dicitur, bazium Constantiensium unum constituunt) unumquodque medicamentorum genus æstimabimus, initio à simplicibus sumpto, quorum taxa seu valor sic se habet.

FLORUM nostratium pugillus denariis duobus, vel ad summum tribus plerumque venditur.

HERBARUM nostratium manipulus denario unico vel duobus æstimatur: peregrinarum verò pluri emitur.

FRUCTUS pro varia tum specierum, tum loci differentia variè distrahuntur.

SEMINUM uncia dimidia à denario unico ad duos vel tres septasarios cœmitur.

RADICUM vulgariarum *ζ* s. denariis duobus vel tribus ad summum (exceptis peregrinis) comparatur.

QUOD ad compositorum taxam attinet, primum locum syrapi obtinent, quorum uncia semis denariis tribus, vel quatuor ad summum emitur, exceptis iis, quibus cassia, vel manna, vel preciosorum laxativorum aliquod ingredi-

ingreditur, & tunc uncia dimidia denariis sex, vel A
pluris pro ingredientis valore æstimatur.

AQUARUM destillatarum communium uncia una denariis duobus emitur; caponis verò denariis decem: rorismarini & majoranæ denariis quinque: & aquarum vitæ compositarum bazis duobus Constantiæ comparatur.

SUCCORUM medicatorum (Arabibus Rob) uncia dimidia, denariis tribus vel quatuor valet.

ELECTUARIORUM solutivorum uncia media, denariis decem emi solet.

PILLULARUM drachma una, denariis sex, vel ad summum octo constat.

OPATORUM uncia dimidia, denariis octo venditur.

ELEGMATHM (Arabibus Loch) uncia semis, denariis quatuor, vel quinque.

CONSERVARUM uncia una, denariis quinque vel sex.

ELECTUARIORUM aromaticorum uncia denariis decem.

SPECIERUM confectio aromatarum scrupulus unus, denariis quatuor vel sex emitur, exceptis, quibus moschus, vel ambra, vel aurum, vel argentum, vel margaritæ ingrediuntur, quorum scrupulus denariis octo vel decem ad summum vendi solet.

TABULARUM aromat. uncia dimidia denariis quinque; quæ verò moschum, vel ambram, D
vel margaritæ recipiunt, denariis decem comparatur.

TROCHISCORUM drachma una denariis octo.

OLEORUM uncia dimidia denariis quatuor: olei verò de moscho denariis decem: olei vitellorum ovorum denariis octo; balsami artificialis, & cæterorum oleorum destillatorum bazis tribus venditur.

UNGUENTORUM uncia semis denariis sex quatuor, excepto citrino, aureo fusco, & Aegyptiaco, quorum sex denariis octo constat.

EMPLASTORUM & ceratorum uncia dimidia denariis quatuor, excepto stomachali ex

oxycroceo, cujus sex denariis decem valet: & emplastri contra rupturam bazis duobus. Et hæc ferè apud nos est generalis medicamentorum taxatio.

DE SUCCEDANEIS,

sive quid pro quo.

CAP. IX.

SUCCEDANEA, dicuntur medicamenta, quæ pro aliis posita similes vires habere creduntur: Græcè vocantur ἀντιόμοια: quibus ideo opus est, quòd quibusdam simplicibus hoc tempore in universum caremus, ut balsamo, calamo aromatico vero. Quædam adferuntur quidem, sed plerumque vetustate confecta & arefacta, ut myrobalani: vel adulterata, vel alioqui vitiosa imbrebus, aut vicinia atque contactu rerum nostrarum, pro quibus alia supponi necesse est. Et ut maxime difficile est invenire, quæ per omnia aliis respondeant, melius tamen est integris succedaneis, quàm genuinis corruptis uti. Mediocritiam tamen genuina quibusvis succedaneis præferantur. Cæterum hic locus de succedaneis recognitione & repurgatione exactiore opus haberet. Multa enim passim apud authores, non Arabes solum, sed Græcos quoque extant, quæ non satis aptè aliis substitui posse videntur. Nam pyrethum pro zingibere poni, haud idoneum est. Illud enim fervidam & igneam naturam habet: rectius piperis aliquod genus sumi videretur. Pro agarico euphorbium ponere periculosum. Pro enidii semine, vitis semen ineptum, & alia ejus generis plurima, vix dissimilia. Verùm talia castigare non unius hominis, sed integri collegii Medicorum labor est. Quare eorum, quæ subjungemus, succedaneorum usus esse poterit, donec tempus meliorem aliquem ordinem proferat, aut Principum vel Magistratum diligentia factum sit, ut vera ipsa simplicia advehantur. Eorum autem talis erit ordo, ut succedanea illis, in quorum locum supponuntur, ex adverso scribantur: quemadmodum pro

Acacia	Succus hypocistidis, vel prunorum agrestium.
Acoro	Radix asari, aut calamus aromaticus officinarum.
Ammi	Anisum, cuminum.
Amomo	Asarum, aut calamus aromaticus officinarum.
Amygdalis amaris	Abinthium, nuclei perficorum.
Adipe vulpis	Ursinus.
Adipe cervino	Anserinus.
Alumine	Sal fossilius.
Asaro	Acorus, vel carpesium.
Asia	Asia foetida officinarum vel sigapenum.
Arsenico	Sandaracha.
Aqua pluvia	Aqua fontana pura.
Aqua marina	Aqua libra una, in qua salis sex bullierint, aut muria piscis.
Aspalato	Lignum aloës officinarum.
Balaustio	Malicorium.
Balsami liquore	Terebinthina stillatitia, aut oleum caryophyllorum, aut nucis moschatæ, aut balsamum quod ex India advehitur.

Balsami semine
 Been albo }
 Been rubro }
 Bitumine

Buccinorum testis
 Calamo aromatico
 Chalcitide

Cardamomo

Charta usta
 Carvi
 Carpobalsamo
 Carpesio & }
 Casta }
 Caphura
 Cinnabari Græcorum
 Cinnamomo
 Costa
 Chryfocolla minerali

Ceruffa
 Calamintha
 Cubebe
 Cumino
 Cypero
 Dictamno Cretensi
 Doronico
 Dauco
 Diphyge
 Elaterio
 Epithymo
 Eupatorio Mesue
 Folio
 Ferrugine
 Fimo palumbino
 Felle fuislo
 Galbano
 Gentiana
 Glaucto
 Glycyrrhizæ succo
 Gnidi cocco
 Harmel
 Hederæ gummi
 Hermodactylo

Hyslopo
 Iride Ilyrica
 Lacca
 Lanariæ radice
 Lapide Arineno
 Lapide Phrygio
 Lapide Smiri
 Lapide scissili & }
 Lapide Stellari }
 Lapide assio
 Ligustico Dioscor.
 Loto amara
 Lycio
 Maccre Dioscor.

Nux moschata, vel caryophylli.
 Radices pastinacæ sylvestris, aut satyrii, aut terebinthi sum-
 mitates.
 Asphaltum officinarum, quod verum bitumen est, vel pisa-
 sphaltum.
 Ostreorum testa.
 Schœnanthos.
 Vulgaris coppa rosa, aut vitriolum vetustate candidum
 factum.
 Cardamomum majus officinarum, vel nasturtium, vel juni-
 peri. vel cedri bæccæ.
 Papyrus vulgaris usta.
 Anisum, vel daucus.
 Cubebe, galanga.
 Cinnamomum vulgare electum.
 Sempervivi succus.
 Lapis lazuli.
 Cinnamomi vulgaris, canellam vocant duplum.
 Radix angelicæ, vel zedoariæ.
 Lapis Armenius, & in medicaminibus chirurgicis adute-
 rata ex Dioscoride.
 Spodium, pompholix.
 Mentastrum, pulegium.
 Cinnamomum vulgare selectum.
 Semen rutæ, vel agui.
 Juniperus major.
 Pulegium.
 Galanga, vel caryophylli, vel zedoaria, cum citri cortice.
 Pastinaca.
 Marchasita ustus, aut æs ustum.
 Lignum guajacum.
 Succus foliorum cucumeris agrestis.
 Epithymbra Cretica sub nomine epithymi.
 Alari & bsinthii ana dimidium.
 Nardus indica, mactis, caryophylli.
 Squama ferri.
 Fimuscolumbæ.
 Fel perdicis, vel piscium.
 Sag. penum.
 Alari & radice capparis ana dimidium.
 Cityfus, aut memita vulgaris.
 Pulvis radice.
 Semen lathyridis.
 Dictamnium album vulgare, aut semen rutæ sylvestris.
 Gummi Persici.
 Folium anchuse, & dimidium bdellii foris admovetur do-
 lentibus juncturis.
 Hyslopus vulgaris, aut satureja.
 Heleatium odoratum.
 Stryax.
 Radix veratri nigri.
 Lapis lazuli.
 Marchasita.
 Pumex.
 Lapis hematites.
 Gagates.
 Levisticus vulgaris, aut cuminum.
 An. gallis.
 Rhamnus sylvestris, aut polygoni succus.
 Cupressus.

Melantheria	Vitriolum aut coppa rosa dicta.
Malobathro	Nardus Indica.
Melle	Saccharum.
Marrubio	Melissophylum.
Minio veterum	Cinnabarum vulgare factitium.
Molybdæne	Lithargyros.
Misy	Vitriolum vetustum ustum.
Myrrha	Smitnium.
Myrrha Troglodytica	Calamus odoratus.
Nasturtii semine	Folia ejus sicca.
Nardo Syriaca	Juncus odoratus, seu schœnanthum.
Nitro	Borax non adulterata, vel sal fossile.
Nuce moschata	Sptica nardi.
Oesypo	Medulla cervi.
Ole. ricinino	Oleum vetus, aut raphaninum.
Oleo laurino	Cedrinum, vel ricininum.
Oleo omphacino	Ablutum oleum dulce.
Oleo rosato	Violatum, amygdalinum,
Omphacio	Succus rhois, vel visum austerum.
Opio	Meconium.
Opopanace	Ammoniacum, galbanum, sagapenum, bdellium.
Opopaliamo	Opopalifon, vel myrrha facte, vel oleum caryophyllo- rum, vel oleum nucis moschatæ expressum.
Oryza	Farina hordei.
Ozymo caryophyllato	Melissa, in affectibus cordis.
Phu	Nardus Celtica, aut Valeriana.
Phyco	Sanitix, hoc est, minium vulgare, quæ est cerussa usta.
Pipere longo	Album.
Pipere albo	Nigrum optimum.
Petr. del. no Macedonico in theriaca	Alterius regionis petroselinum.
Petroleino	Smitnium, vel cuminum.
Pistaphalto	Asphaltum officinarum, aut pix cum bitumine mixta.
Pistaxo	Pix oleo mixta.
Plumbagine	Lithargyro.
Pompholyge	Spodium & antispodium.
Radice Idea	Sumach.
Raphani semine	Succus ejus.
Rheo pontico	Centaurium majus, aut rhabarbarum.
Rheo coriario	Rhus obsoniorum.
Rosis	Flos ipsarum.
Rubigine	Scoria ferri.
Sale Indo	Sal gemmæ.
Sale ammoniaco	Sal gemmæ, aut factitium.
Scariola	Endivia sylvestris.
Scammouio	Ricinus.
Satyrio	Semen erucæ, scincus.
Sagapeno	Ammoniacum.
Sepæ osse	Pumex.
Scilla	Pancreaticum.
Secacul	Radix pastinacæ sylvestris, vel fileris, vel baucix, <i>Girhlen</i> .
Seseli	Masilente Dioscor. aut filer montanum vulgare, aut pe- cedani semen.
Silone	Daucus.
Spodio	Antispodium.
Spuma nitri	Nitrum, aphronitrum.
Stratiote aquatica	Lens palustris.
Styrace rubra	Styrax.
Sulphure vivo	Coctum, vel ustum.
Taraxaco	Cichorium sylvestre.
Terra Samia	Lapis hæmaticus.
Terebinthina	Resina lactea, quæ est vulgaris terebinthina.

Thymelææ semine
 Thapsiæ succo
 Thymo
 Venerea concha
 Veratro albo
 Vino Falerno
 Xylocastia
 Xylobalsamo
 Zedoaria
 Zurumber

Laureolæ semen, lathyridis grana.
 Cardami, vel erucæ semen.
 Thymbræ, aut thymium vulgare.
 Otreorum conchæ.
 Nigrum.
 Quodvis fulvum, tenue, perlucens, odorum, vel Creticum.
 Cinnamomum.
 Maceris & cyperi ana partes æquales.
 Aristolochia, &c.
 Zedoariæ duplum.

His itaque succedaneis contentos esse Medicos oportet, donec meliorem aliquem tempus ordinem, ut dixi, proferat: licet quisvis alia multo plura pro variis locis, & affectibus, & hominum proprietate facere *ἀποδείξαι* possit. Sed nolum Pharmacopœo licere vel clementissimum mutare sine docti Medici consilio, ne audaculus fiat etiam in aliis. Sic itaque religiosus, & formidulosus in his permutationibus, tam Medicus, quam Pharmacopœus.

DE LOCO COLLI-
 gendi medicamenta
 simplicia.

CAP. X.

AD simplicium collectionem non parum conferre videtur locorum cognitio. Siquidem simplicia colligi nequeunt, nisi locus, in quo unaquæque nascitur planta, sit manifestus, & planè percognitus. Non enim omnibus in locis plantæ omnes erumpunt. Aliæ namque hoc, aliæ illo situ, pro sua quæque naturæ ratione lætantur. Quædam enim loco temperato, eoque vel culto, vel inculto enascuntur. Quædam intemperatam tractum amant: & vel calidum, ut apricum, æstivum, & insolatium: vel frigidum, ut nemorosum, opacum, & sepibus vicinum: vel humidum, ut paludosam, aquosum, maritimum, & uliginosum: vel siccum & aridum, ut saxosum, montosum, clivosum, locum prope semitas, vias, rudera, parietes & muros. In temperatis locis, & quidem culis, ut hortensibus, feliciter nascuntur, betonica, pulegium, calamentum, origanum, majorana, parthemum, stœchas, hysopus, mentha, salvia, satureja, thymus, chamæpitys, centaureium majus, absinthium, apium, eupatorium Mesuæ, olulatum, violaria, smyrnium, lactuca, intybus, portulaca, borrago, buglossa, fumararia, malva, solanum, spinachia, bera, brassica, cucumis, melo, cucurbita, &c. Culta deinde campestria virent coriandro, hyacintho, hypoco, ornithogolo, elatine, chamæcisso, ægilope, olyride, aphaca, orobanche, melanthio, bupthalamo, anthemide, sylvestri papavere, xyphio, hyperico, cyano, &c. Inculta verò virent psyllio, hieracio, cardui omni genere, atracyli, ferulis, sylvestri fœniculo, gramine, bumo, &c. In locis calidis plantæ calidæ valentiores colliguntur. Frigida loca, ut sylvæ

A plantæ, ephemerum, hippoglossum & filicem amant: montanæ verò leviachantam, & inibi prærupta loca petroselinum, & Rhodiam radicem. In opacis simul & aridis nascuntur Helenium, chrysolome, asarum, viola purpurea, astragalus & cyclaminus: in humidis verò opacis, clematis altera, quæ & secus aggeres invenitur, item phyllitis. Agrorum & pratorum sepibus hærent, asparagus, ruscus, rhamnus, rubus, rubia & ligustrum. In humidis & palustribus locis, ac secus magnarum scrobium aggeres feliciter erumpunt plantago, coronopus, ranunculus, scordium, cleofelinum, spondylium, lysimachia, alisma, chelidonium minus, pentaphyllum, equisetum, limonium, heliotropium parvum, tussilago, verbenaca, hydro-piper, conyza tertii generis. Et magis palustribus gaudent, cyperus, typha, sparganium, juncus. At tam lacunosus, quam admodum palustribus innatant nymphæa, potamogetum, C lotus Ægyptia, colocasia foliis in aquis conditis, & extrâ eminentibus. Malabathrum similiter in Indiæ paludibus nascitur, atque in Italia oryza, hippolapathion, ac millefolium Stratiotes. Tribulus aque in lacubus, paludibus, fluminibus nascitur, atque in mari: quorum litibus ac ripis familiare spectatur nerium. Adiantum, nemque trichomanes uliginosis specubus gaudent, præsertim si secundum amnes existant: aut asperginosas sequuntur ripas, quæ præruptis locis inhærent. Vitex deinde, elichryson, bubonium, botryx, rha, fluminum ripas accolunt. Cithamum verò, brassica marina, chamæleo niger, androsæces, papaver corniculatum, dorychnium, solanum somniferum, glaux hippophanes, hippophæstum, tragium, tithymalus paralius, pepelis, alypon, absinthium seriphium in maritimis tum litibus, tum scopulis, tum etiam collibus emergunt. Tripolium etiam in maritimis exurgit, ubi scilicet alludit unda, iterumque recedit modò in mari, modò in sicco degens. Non nisi aquis proveniunt bryon, thalassion & alga. At in riguis fontium, præsertim quæ hyeme tepefcunt, sion, atque aquaticum silybrium undâ innatant, ut quasi invicem fraternam videantur inisse amicitiam. Pratis lætantur trifolium, lotus sylvestris, anonis, daucus, carum, oxylapathum, centaurium minus, hemerocallis, colchicum, betonica, &c. Sicca, arida & siticulosa loca petunt, eryngium, satureja, lithospermon, lycium, salvia, stachys, onosma, lonchitig.

tis, cynoglossa, echium, buglossum, chamapitys, veratrum nigrum. Aridissimis & saxosis exurgunt capparis, paronychia, alpinum, clinopodium, circaea, lichen, libanotis, lymphitum petrzum, saxifragum, helixine, hemionitis, sedi utraq; genas, coryledon, cymbalion, polytrichon, ita ut harum pleraque saepius in aedificiorum ruinis, ac saxosis admodum locis vireant. Montes adamant nardum, tam indicum & Syriacum, quam Celicum & montanum, centaureum majus, mandragora, hastula regia, laryrium, gentiana, ligusticum, alysson, silyrium, veratrum album, ruta sylvestris, polemonia, polygonatum, thymaleus, characias, polium, ptarmica, thymelaea, chamaeiza, glycyrrhiza, aclepias, narcissus, thapsia, peonia, aethiops, clymenum, onagra, cacalia, aconitum, daphnoides, hyssopus agrestis, peucedanum, chamadaphne. Collium amoenitate capiuntur, nepeta, parium, cuminum sylvestre, chamaedrys, phalangium, thymum, &c. Tam intra quam extra oppida & urbes, ut plateis, monumentis, parietibus, ruderibus, propter muros & hororum seipimenta visuntur, verbascum, blattaria, thlaspi, iberis, malva, chelidonium majus, urtica, ebulus, saubucus, erythimum, aristolochia longa, marrubium, chrysanthemum, galioffis, senecio, tribulus terrestris, fideris, eupatorium, hyoscyamus, cicuta, perfonata, xanthium, sylvestris cucumis. Sunt praeterea, quae arboribus insasri velint, in quibus resident, atq; ab iisdem suscipiunt alimentum, ut agaricum, viscum, polypodium, lichen, sphagnos, dryopteris. Alię quidem in arboribus conspiciuntur, alia vero prius e terra exorta, per arbores repunt, quae admodum labrusca, vitis nigra, bryonia, heder, elematis altera, sint lax, lupulus, convolvulus, peri-lynenum. Non desunt etiam herbae, quae sine radicibus in aliis herbis profiliant, neque alibi, quam in illi reperiantur, ut cassia, epithimum, epithymum & epistatbe. Quare cum simplicia, seu planta ignorato loco colligi nequeant, loca diligenter Medicinæ studiosis sunt perscrutanda, ut sciant, quibus in locis unaquaque nascatur planta, licet suos unaquaque sequatur situs: nihil tamen obstat, quin eadem modo in montibus, modo in plantis, nunc in collibus, saepe in vallibus, nonnunquam in agris & praetis, ac etiam in aliis variis locis nullo discrimine inveni possint.

DE DOMO, SEU AEDIFICIO & officina Pharmacopœi.

CAP. XI.

HACTENUS de loco colligendi simplicia differimus: nunc de loco conservandi, seu reponendi medicamenta agendum est. Cum autem medicamenta non solum speciatim in

A vasis, verum etiam generatim in domo & officina reponantur, primo Pharmacopœi domum seu aedificium, & officinam, deinde particulana vasa exequemur. Sit itaque Pharmacopœi aedificium in foro situm, aut in aliqua celebri platea, in capite ejus loci, cujus exterior & libera pars ad orientem, altera ad septentrionem spectet. Janua juxta murum qui in occidentem vergit, collocetur. Ad sinistram ubi introitur, sit pharmacopolium satis magnum, quadratum, lucidum, fenestris amplis, non vitis aleum, ut tituli pyxidum suprema legi possint. Non procul a muro septentrionali in domo sit fenestra, quae emporibus semper pateat. Neque enim commodum est, ut quis admittatur: sicut inhumanum, emporios in domum non admittere. Pharmacopolium habeat duas januas, altera qua introitur, altera per quam in culinam (ut ita dicam) exeatur: pharmacopolio continuum sit hypocaustum, tribus aut quatuor gradibus altum, sed multo minus, in quo saccharum & confectiones siccae serventur, & hyberno tempore ministri vesperi conveniant. Habeat tres fenestras, unam magnam ad plateam, per quam lumen recipiat. Duas parvas, quarum altera in pharmacopolium tendat, altera in culinam in ipsa, vel juxta januam. Oportet enim Pharmacopœum valde oculatum esse, & non Janum bifrontem, sed Argum centoculum agere: proxima est culina, vulgò laboratorum dictum, in qua coquatur, conficitur, & aquae destillantur: sequatur mox conclave, in quo materiae peregrinae praesertim, serventur, sub quo sit cella, in qua olea, pinguedines, radices glycyrrhizae recentes, & similia reponantur: supra culinam sint conclavia duo, alteram ad vitra, ollas, pyxides, arculas, & similia reponenda: alterum ad plantas indigenas reponendas: in hoc sint longae cistae, distinctae suis intersepsis, in quas plantarum partes distinctae ordine alphabetico condantur. Supra haec sint duo palatia ad plantas exiccandas. In summa, tota officina a reliqua domo & economia sit distincta & separata.

DE HYPOCAUSTO.

CAP. XII.

IN suprema hypocausti parte sacchari concollocentur: deinde confectiones in repositorium variis arculis constans: supra fornacem sit structura quaedam lignea, cui cribra impleta recentibus confectionibus imponuntur, ut melius exiccantur. Deinde sit aliud repositorium distinctum, in quod fragmenta crudi sacchari imponuntur. Non procul ad hac reponatur in locum aptum pulvinar cum cestro longo, lato, tenui, quo foia auri & argenti dividuntur, affixum tabulae, quae volumen auri & argenti contineat. Eodem loco & formae ad saccharum serventur.

DE PYXIDIBUS, AR-
culis, vitreis, faccis, ollis, & ceteris
locis reponendi medica-
menta.

CAP. XIII.

PYXIDIBUS variis opus est, videlicet li-
gneis, stanneis, plumbeis, aeneis, ad medica-
menta ocularia, lapideis, ficitibus: inprimis
verò una, in qua butyrum ad pilularum confe-
ctiones continetur; deinde alia, in quam conspi-
ciuntur. Hæc est rotunda, plana instar orbis:
utraque pars continet tres rotundos pedes, &
in altera parte margine lata circumdatur, ut
claudi possit.

ARCULIS majoribus ad herbas opus est:
alii scatulis (ut vocant) utuntur minoribus, ad
semina, & alia.

VITRA alia ad liquores, alia ad antido-
tos usurpantur, in quibus rectissimè plera-
que servantur, nisi in fragilitate periculum
esset.

QUOD ad faccos attinet, alii sunt usitata
forma, in quibus materiam adportantur, & sus-
pensa servantur. Quidam enim herbas omnes
in faccis suspendunt. Alii sunt, per quos mate-
riam colantur & exprimuntur. Alii verò figura
longa acuminata, ex quibus mucagines mul-
gentur. Talibus etiam utimur ad decocta, li-
quores, & in vina factitia colanda.

OLLÆ & URCEI omnis generis in cer-
tis quibusdam arcis servantur in pharmacopo-
lio, ut semper in promptu sint, ne si quid ejus-
modi vasculis excipiendum, aliunde primum
sit petendum.

CÆTERUM herbæ probè faccis lineis,
vel, quod melius est, arculis ligneis servantur,
ne à pulvere offendantur.

FLORES arculis tiliaceis reponuntur.

FRUCTUS armatiis, pyxidibus, vel spor-
tis asservantur.

SEMINA vasculis vitratis, aut facculis ritè
custodiuntur, aut charta aptè involvuntur.

RADICES integræ filo trajecto suspensæ
servantur, loco umbroso.

CORTICES autem arculis ligneis recon-
duntur.

SUCCI liquidi in phialis angusti oris ad-
servantur, superfuso aliquantulo oleo: sic-
ci verò, vasculis vitratis aut pyxidibus repo-
nuntur.

GUMMI lachrymæ sicco loco custodiun-
tur: quemadmodum etiam animalia, & eorun-
dem partes.

AQUÆ stillatitiæ vas vitreis, loco tempe-
rato commodè foveantur.

SYRUPI quoque vas vitreis aut figulinis
retinentur.

OLEA expressa & macerata vas vitreis,
aut figulinis vitratis ritè reponuntur: destil-

A lata verò, vas vitreis ore angusto, benè obtu-
rata servantur.

SPECIES aromaticæ facculis coriaceis
benè confutis, aut vas vitreis, vel stanneis, vel
pyxidibus optinè clausis retinentur.

ELECTUARIA, Opiata, & Conserve va-
sis figulinis vitratis, aut stanneis benè obturatis,
reponuntur.

CONDITA pyxidibus, aut aliis vas ob-
turatis asservantur.

LOCH & Extracta figulinis vas vitratis
custodiuntur.

LINIMENTA & UNGUENTA va-
sis figulinis, vitratis, vel pyxidibus stanneis repo-
nuntur.

EMPLASTRA & CERATA chartis
oleo inunctis involvuntur, vel pyxidibus ser-
vantur.

TABULÆ, Orbiculi, arculis tiliaceis loco
calido servantur.

TROCHISCI papyro involuti, pyxidibus
ligneis reponuntur commodè.

PILLULÆ vesica, vel corio, vel, quod mel-
lius est, papyro ceræ liquatæ intincta invol-
vuntur, & pyxidibus stanneis ficitore loco ad-
servantur.

COLLYRIA arida, chartis involuta, pyxi-
dibus reponuntur.

CONFECTA loco calido constituuntur.

DE TEMPORE COL-
ligendi simplicia.

CAP. XIV.

EXPEDITIO tum colligendorum, tum re-
ponendorum medicamentorum loco, de
colligendi quoque tempore, licet supra in pri-
mo libro sparsim, hoc tamen capite conjun-
ctim, cum non minus ac locus observatione
sit dignum, nobis tractandum est. Nisi enim
certo colligantur simplicia tempore, singula-
rem & propriam virtutem habere nequeunt,
maximè si aut immatura, aut jam vetusta &
consumpta recipiantur. Colligenda itaque cer-
to tempore sunt simplicia, eoque cum pro-
priam jam virtutem habere adeptæ. Propriam au-
tem virtutem habere dicuntur, cum maximè
vigent, seu matura sunt. Habet namque quæli-
bet planta, & pars ejus, suam maturitatem, quæ
non tempore tantum anni, & dierum numero,
sed magis ex ipsius rei natura æstimatur. Quæ
enim perfectæ sunt, ea eligenda: quæ ultra ci-
trâque existunt, ad medicamentorum usum
parum sunt idonea. In peregrinis tempus col-
lectionis sciri non potest: ideo tantum ex spe-
cie, odore, sapore, colore, & aliis accidentibus
judicium fieri oportet. Tempus autem colle-
ctionis in genere sic se habet.

FLORES vigore suæ maturitatis jam a Florea
perii (exceptis rosis) antè quàm marcescant,
aut

aut cadant, quod Vere plerunque fit, colliguntur.

HERBÆ jam florentes, & semen quodammodo conficientes, colligi debent tempore meridiano, cælo sereno, nullis per aliquot ante dies decidentibus pluviis, nec etiam rore nimium madentes, nimiove Solis calore retorridæ: id quod plerunque fieri poterit Vere, vel prima Æstate. Herbæ autem, quæ in hortis per totum annum virent, & non reponuntur, quovis tempore colligi possunt.

SEMINA cum maturaverunt, & incipiunt exiccati, ante quam decident, recipiuntur: videlicet Æstate, ut Junio, vel Julio mensibus.

FRUCTUS dum maturaverunt, & boni sunt, ante quam marcescant, deponuntur.

RADICES, fructu jam deperdito & incipiente foliorum defluvio, (quod plerunque Autumnò fieri contingit) cælo sereno effodiendæ sunt.

SUCCI plantarum, dum virent, & folia earum adhuc sint tenera, exprimendi sunt.

DE MEDICAMENTORUM DURATIONE.

CAP. XV.

DE collectionis tempore hæterus egimus: nunc de tempore durationis differendum est. Alia enim medicamenta longiori, alia minori tempore durant. Quæ namque substantiam habent raram, citius viribus deficiuntur: quæ verò crassam, diutius vires retinent. Præterea non omnia medicamenta recentia in usum veniunt. Quædam enim si ante sex menses (ut opiatæ) exubeantur, non medice ægris periculum inferunt. Quare ut Medici ritè, & bona cum conscientia, medicamenta exhibere queant, eorum tempus, & non solum anni, verum etiam mensis & diei, quo fellicet sint collecta, vel confecta, diligenter observandum est. Tempus autem durationis in hunc modum se habet.

FLORES quandiu coloris & odoris gratiam retinent, tandiu adservari possunt, quod in paucis ultra annum non contingit. Quare singulis annis renovandi sunt.

HERBÆ licet diutius quam flores conservari possint, tutius tamen est, ut singulis annis renoventur.

SEMINA biennium durant, præter minuta semina frigida, quæ quolibet anno sunt renovanda.

FRUCTUS quotannis mutantur.

RADICES subtiles, exiguæ & raræ substantiæ, quolibet mutantur anno: quæ crassæ, majores ac densæ, per duos & tres annos servantur.

CORTICES in annum perdurant.

SUCCI liquidi mutantur quotannis. Sicci

verò, & apud nos expressi, aut singulis annis, aut ad summum biennio.

GUMMI & resinæ diu perdurant, modo non in loco humido putridoque collocentur.

PAUCA animalia integra servantur. Sicciores, ut cantharides, non difficulter, ubi semel probe exiccata fuerint, custodiuntur: humidiora verò & pinguiora facile corrumpuntur, putrescunt, & vermes generant: unde absinthium & similia putredinem arcentia illis adduntur. Partes verò animalium molles alia aliis diutius durant, nec certus terminus præfiniri potest. Pleraque annum durant: quædam vel propter cæli intemperiem, vel propter malam asservationem citius corrumpuntur. Quotannis autem usitate mutantur, interdum consultò quædam diutius anno servantur. Quoniam verò diligentia præparandi & reponendi multum ad durabilitatem facit, bonitas earum non ætate sola, sed ex qualitatibus æstimari debet. Valent ergo, & efficaces sunt, quandiu non corrumpuntur. Corruptionem sæcor, rancidus sapor, situs & coloris mutatio indicat. Eadem in aliis quoque observanda. Omnia enim simplicia quandiu nativos colores, saporis & odores retinent, efficacia sunt, ac nequaquam rejicienda.

AQUÆ destillatæ quotannis mutantur. **SYRUPUS** longi & aquosi paucis diebus conservantur: ad justam verò consistentiam cocti, simplices in sua bonitate annum servantur, compositi biennium.

DECOCTA per dies quatuor, vel quinque servantur.

ROS singulis annis commutantur. **ELECTUARIA** aromatica, & quidem grata per annum, ingrata & amara per duos servantur: solutiva verò annum durant.

OPIATA usque ad annos sex, vel in decennium, in sua bonitate permanere possunt.

CONSERVÆ annum unum durant. Conditæ fructuum annos duos, corticum verò diutius servantur.

LOCH, sive Elegmata simplicia in sua perfectione annum servantur: composita biennium: exceptis, quæ amygdalas, pineas & pistachias recipiunt.

TROCHISCI & Sief, sive Collyria durant annum unum, & qui opium recipiunt, duos, tres, vel plures annos. Qui foris applicandi sunt, cum ex medicamentis consistunt, quæ non facile resolvuntur, servari possunt in annum unum, vel duos.

SPECIES aromaticæ singulis annis ut plurimum renovari debent.

PILULÆ purgantes annum unum servari possunt: quæ verò opium acceperunt, duos, tres, vel plures annos.

UNGUENTA, Emplastra & Cerota, ad annum ut plurimum conservantur.

OLIA temperata, ut amygdalarum & salsaminum, vix per mensem: frigida per annum:

calida verò per duos vel tres annos servantur. **A** Quæ ex fructibus odoratis, ut nucæ moschata, exprimuntur, semestri fervari possunt: quæ verò ex liquoribus, feminibus & lignis destillantur, diù durare possunt.

DE COLLOCATIONE

medicamentorum in formulis,
sive receptis præscriben-
dorum.

CAP. XVI.

EXPLICATIS medicamentorum acci-
dentibus fere omnibus, de ordine quo-
que in præscriptis, seu receptis faciendis, ali-
quid dicendum videtur: præsertim cum ma-
xima Medicorum pars, alioqui etiam docto-
rum, non parva cum ægotantium jactura, ordi-
nem hæcenus prorsus neglexerit. A qui-
bus autem rationibus hujusmodi ordo sit per-
discendus, quinque regulis generalibus de-
monstrabimus, quarum prima talis existit.

Regula prima. Quæ longiori egent præparatione, ea prius
scribantur: quæ verò breviori, postea: hoc est,
si quid difficilius tritaretur, vel infundatur, vel
coquatur, vel miscetur, prius: si quid verò bre-
viori tritatur, vel infusione, vel coctione e-
geat, deinceps scribatur, ut omnia ritè & per-
fectè præparentur. Sæpenumero namq; Phar-
macopœi tanto cum scelere omnia pertur-
bant, ut eorum, quæ minus coquenda sunt, ni-
mia coctione sæpe vis prorsus deperdatur: con-
trà, ea quæ longissima coctione egent, cum
eorum vis à mediocri etiam erui non possit,
quanta necessaria est, non extrahatur. Quod
idem in aliis præparandi formis evenit. Quam
rationem hodie à quæ plurimis empiricis ne-
gligi apparet, qui infundunt simul, & deco-
quunt guajacum, sandalos, cinnamomum, se-
nam, & alia multa, quorum vellea, quæ sunt
odorata & purgantia, vim suam amittunt, vel
alia non satis decoquuntur, vel utrumque con-
tingit. Quare optimum observare ordinem
videntur illi, qui radices crassiores, duriores &
crudiores (quæ longiori decoctione & tritu-
ratione indigent) primo ordine collocant,
tum ligna non odorata & cortices: deinde her-
bas: tertio loco fructus: quarto semina: ulti-
mo flores & quæcumque sunt odorata, vel

Secunda. Altera regula in ordinandis
formulis hæc est: Si sint aliqua coquenda, vel
infundenda, simulque sint aliqua tritanda,
prius illa scribentur, ut non solum quæ lon-
giori præparatione egent, prius præparentur,
verum etiam dum coquuntur illa, vel mace-
rantur, hæc teri possint, sicque nulla fiat tem-
poris jactura.

Tertia. Tertia regula: In illis, quæ ead-
em indigent præparatione, ea præponantur,
quorum major requiritur quantitas. Hunc or-
dinem antiqui in componendis medicamen-

tis diligentissimè suæ secuti, ut videre licet in
pilulis Sabellinis, in quibus spica nardi ob
majorem quantitatem in prima sede ponitur:
item in aromatico rosato majore, ex deseri-
ptione Gabrielis, rosæ propter majorem quan-
titate primo loco ponuntur. Eodem modo
se habet Philonis antidotum apud Mesuem,
ubi ob majorem quantitatem piper album &
hyoscyamus prima acie ponuntur: in qua com-
positione manifestè apparet, medicamento-
rum ordinem, secundum majorem & mino-
rem quantitatem esse servandum, ita ut ma-
xima quantitas prima sede ponatur; minima
verò postremo. **Quarta** regula hujusmodi
est: in illis, quorum eadem est præparatio, ead-
emque quantitas, ea præferantur, quæ com-
moditate, aut nobilitate aliqua præstant: quam
regulam etiam non minus quam modò di-
ctam majores nostri sunt secuti, ut clarè in
descriptione tum pilularum de hermodacty-
lis apud Mesuem, tum Sabellinarum, videre li-
cet. In hæc enim spica nardi, in illa hermoda-
ctyli ob nobilitatem primo ordine ponuntur.
Quinta & ultima: Postremo loco scribantur
ea, quæ materiarum rationem obtinent: ut cera
in unguentis; aloë in pilulis: mel in magnis
confectionibus. Id quod veteres etiam ani-
madvertenter, ut in theriaca & pilulis de her-
modactylis deprehendere licet. In illa namque
mel, in his aloë in fine, materiarum vice, ponitur.
D His itaque quinque regulis, videlicet medica-
menti proprietate, quantitate & nobilitate,
percognatis, facillè quisvis manum formulis ad-
movens perspicere poterit, num ab hoc, vel il-
lo sit ordiendum.

DE COLLOCATIONE medicamentorum in officina.

CAP. XVII.

LICET pharmacopolum non solum mul-
tus & variis simplicibus, verum etiam tot
& tantis compositis, quibus Medicus il-
lius regionis frequentius uti novit, ornatum
esse deceat, ita tamen omnia disposita esse de-
bent, ut omnia, cum opus fuerit, in promptu,
& ad manum habeantur: hoc est, sciatur, qui-
bus ex locis quæque sint depromenda. Qua-
re officina in certas classes dividenda est: id
quod commodè fiet, si ea tribus partibus in
sex, vel septem ordines, tabulis inter se distin-
ctos, distribuatur: superioribusque tabulis ea,
quibus minus frequenter utimur, eorummodi
sunt metalla, lapides, terræ, ligna, extracta, o-
piata, trochisci & condita, reponuntur: mediis
verò, & quæ inde sequuntur, quæ nobis fre-
quentius sunt in usu, ut cortices, semina, radi-
ces, eclegmata, syrapi, electuaria, tam aroma-
tica, quam solutiva, pilule, conservæ, species
aromaticæ, olea, unguenta, emplastra & cetera. **Ve-**

ta. Verum hæc omnia ordine ita disponenda veniunt, ut simplicia ex una parte, composita verò reliquis duabus partibus contineantur: item calida & frigida minime confundantur, verum singula seorsum ponantur. Cæterum arcule quam plurimæ inferiori parte fabricandæ sunt, quibus herbar, flores & fructus usitatiores imponantur. Nequaquam tamen hæc arcules ulque adeo demissas esse oportet, ut pavimentum attingant, ne cum verritur pharmacopolium, vel alia ratione madescit, humore vitiosa medicamenta, his arculis contenta, situm contrahant, vel etiam putrescant. Præterea medicamenta singula propriis suis vasis (ut suprâ suo loco docuimus) recondi debent, singulaq; vasa suo loco obfignari, ut nobis, quid in eo repositum sit, significet, ne diu nos anxios per officinam errare contingat. Eandem ob causam id etiam observandum fuerit in compositis medicamentis, & maxime purgantibus & opiatibus, ut eorum author & anni tempus, mensis, adeoq; dies, qua parata sunt compositiones, vasculorum operculis adscribatur. Multa siquidem alias tempore vires acquirunt, ut quæ opium continent: multa etiam temporis diuturnitate penitus elanguent. Hæc itaque bona fide Medicis

A exponet Pharmacopœus. Succos liquidos & aquas stillatitias, propter aeris intemperiem, in officina commodè reponere non licet. Siquidem hyeme ob frigus facile congelantur, æstate verò citò corrumpuntur: quare temperato potius loco conservanda sunt. Tabulæ, confecta, saccharum, aliaq; solida ex saccharo parata, calido loco, ut hypocausto, probe parte superiore reponantur. Porro ut singularum officinarum omnia medicamenta exteris quoq; Medicis sint manifesta, catalogum, cui medicamenta omnia ordinè sint inscripta, additis etiam (ut modò meminimus in vasorum operculis) compositorum medicamentorû authoribus, & confectionis tempore quemque Pharmacopœum in officina sua affixum habere decet, ut exteri in conficiendis formulis melius sese accommodare valeant. Sed hæc de medicamentorum ordine nobis sufficiant. Hætenus in genere, quàm brevissimè potuimus, de medicamentorum causis & accidentibus, quatuor libris disseruimus, hoc potissimum nomine, ut non solum Medicis & Pharmacopœis prodessemus, verum etiam communi utilitati serviremus. Quare DEUM Opt. Max. precamur, utis noster labor quamplurimis usui esse possit.

ANTIDOTARIUM GENERALIS LIBRI IV.
ET ULTIMI FINIS.

Uni DEO & TRINO Gloria.

